

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНА УСТАНОВА
«ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ІНСТИТУТ «БЕЙТ-ХАНА»**

Кафедра педагогіки та психології

ПОРІВНЯЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ. ЗООПСИХОЛОГІЯ

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

підготовки

бакалаврів
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань

05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальності

053 Психологія

Дніпро-2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльна психологія. Зоопсихологія» для студентів спеціальності 053 Психологія освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів для здобувачів вищої освіти IV курсу.

Розробник: Кідалова Марина Миколаївна, викладач, кандидат психологічних наук

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології

Протокол від «26» серпня 2021 року № 1

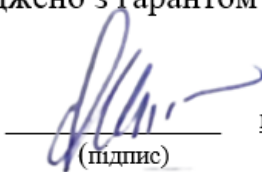
Зав. кафедри

док. пед. наук, професор С. В. Сапожников
(прізвище та ініціали)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «28» серпня 2021 року

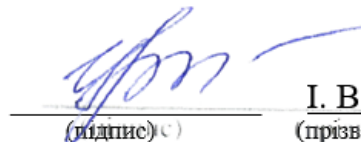
Гарант освітньої програми

к. псих. наук Г. Г. Колінець
(прізвище та ініціали)

Робоча програма перевірена навчально-методичним відділом «31» серпня 2021 року

Завідувач навчально-методичного відділу

І. В. Зеркаль
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	Денна	Заочна
Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова	вибіркова
Мова викладання	українська	українська
Передумови вивчення навчальної дисципліни	ОДФ 2. 02 Загальна психологія з практикумом ОДФ 2. 10 Історія психології	ОДФ 2. 02 Загальна психологія з практикумом ОДФ 2. 10 Історія психології
Курс	IV	IV
Семестр / триместр	7	10
Загальний обсяг годин / кредитів	120/4	120/4
Кількість змістовних модулів	2	2
Годин на аудиторне вивчення	42	14
Годин на самостійне вивчення	78	106
Форма підсумкового контролю	залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є ознайомлення студентів із механізмами основних психологічних процесів, їх становленням під час еволюції тваринного світу і специфіки психічного відображення в залежності від стадії онтогенезу та стану довкілля.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

1. Ознайомити студентів із розвитком психічного відображення в філогенезі та онтогенезі;
2. Визначити основні форми індивідуальної поведінки тварин.
3. Ознайомити студентів із прийомами аналізу поведінки тварин з відокремленням її складових частин і переходом до синтетичних уявлень про психічне відображення;
4. На основі інформації відносно генетичної та соціальної зумовленості поведінки тварин і людини підійти до вирішення проблеми єдності психічного відображення у природі;
5. Сформулювати основи для подальшого формування практичних навичок професійного аналізу психіки людей.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Інтегральна компетентність ІК

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,

ЗК9. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності СК

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)

СК12 Здатність до реалізації психологічної діяльності в етнічному середовищі.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Після вивчення курсу «Порівняльна психологія. Зоопсихологія» студенти повинні **знати:**

- історичні витoki зоопсихологічних знань;
- теоретичні основи функціонування психічних процесів тварин та людей;
- особливості розвитку психіки у філогенезі та онтогенезі;
- функціонально-психологічні аспекти інстинктивної, набутої шляхом навічання та інтелектуальної поведінки тварин;
- основний психологічний зміст комунікації тварин;

вміти:

- розпізнавати структуру актів поведінки у тварин і людей;
- знаходити схожість та відрізнєння властивостей психіки людини та тварини, що відрізняються по своєму розвитку та прояву;
- використовувати результати конкретних досліджень у сфері зоопсихології та порівняльної психології в повсякденному житті для вирішення професійних завдань психолога.

володіти:

- інтерпретацією зоопсихологічних та порівняльно-психологічних науково-дослідних і практичних питань;
- аргументованим викладом основних зоопсихологічних та порівняльно- психологічних положень;
- методами зоопсихологічних досліджень (метод лабіринту, метод обхідного шляху, диференційоване дресирування, метод проблемної клітки та ін.).

4.Зміст програми навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Особливості функціонування психіки тварин

Тема 1. Еволюція психіки. Форми індивідуальної поведінки тварин.

Еволюція психічного відображення як наслідок філогенетичного розвитку нервової системи; елементарна сенсорна психіка та її рівні; перцептивна психіка та її рівні; якісні відмінності перцептивної психіки. Терморегуляція й сезонні міграції, літня та зимова сплячка, індивідуальні переміщення залежно від освітлення та температури. Підтримка чистоти тіла й залежність цього процесу від способу життя тварин.

Література [2,4]

Тема 2. Генетика поведінки.

Варіанти генетичної зумовленості багатьох видів поведінки. Хромосомні перебудови та їх наслідки. Множинний ефект мутацій і полігенія як причини суттєвих змін поведінки. Генетична активність нейромедіаторів і поведінка. Розвиток поведінки в ембріогенезі. Послідовність утворення різних рецепторів. Формування біологічної основи психічного відображення. Навчання в ембріогенезі.

Література [2,4]

Тема 3. Безумовні рефлексі та інстинкти

Визначено поняття "рефлекс" та "інстинкт". Характеристика інстинктів і безумовних рефлексів. Вітальні складні безумовні рефлексі: харчовий, питний, сон, оборона, економії сил. Агресія, її біологічна доцільність, анатомічна база та різновиди. Зоосоціальні (рольові) безумовні рефлексі. Емоційний резонанс, здатність різних тварин до нього, умови реалізації та специфіка. Структура та різновиди мотивацій. Нейрофізіологічні механізми мотивацій.

Література [7]

Тема 4. Елементарна розумова діяльність.

Еволюційний розвиток елементарної розумової діяльності (ЕРД). Характерні риси ЕРД: реалізується без попереднього навчання, має "евристичний" характер, типова лише для вищих тварин, існування індивідуальної мінливості за цією ознакою. ЕРД і парадокс вищої нервової діяльності, котрий полягає у виникненні неврозів у тварин, які найбільш здатні до неї. Психологічні наслідки сенсорної депривації у ранньому віці: нездатність у майбутньому до вирішення нестандартних творчих завдань.

Література [3,5]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Особливості поведінки тварин.

Тема 5. Імпринтинг.

Імпринтинг і його значення для нормального розвитку тварин і людей. Об'єкти імпринтування: образ матері, особин свого виду та групи, харчові уподобання, територія тощо. Чутливі періоди для імпринтування: оптимальний для стимуляції фізіологічного розвитку, оптимальний для навчання, оптимальний для встановлення первинних соціальних зв'язків.

Література [5,6]

Тема 6. Навчання.

Навчання та його механізм: утворення нових синаптичних контактів між різними нейронними модулями. Асоціативне навчання: умовні рефлекс (утворення, згасання, генералізація), облігатне (схоже на інстинктивну поведінку, властиве всім особинам виду), факультативне (спрямоване на адекватне пристосування до конкретних умов довкілля), кінестетичне (м'язове, рухове), оперантне (інструментальне, риси подібності та відмінності у порівнянні з умовними рефлексами). Неасоціативне навчання. Пам'ять.

Література [4,6]

Тема 7. Поведінка тварин у групі.

Типи угруповань тварин: анонімні (закриті й відкриті) та індивідуалізовані. Організовані угруповання та їх критерії: розділення праці, постійність складу, комунікація. Ефекти групи й маси. Біокомунікація: тактильна, хімічний, зоровий (демонстрації та ритуали) й акустичний канали зв'язку. Різноманітність психічного відображення.

Література [2,4]

Тема 8. Сексуальна поведінка.

Особливості сексуальної поведінки. Поведінкові комплекси пов'язані із здійсненням репродуктивної або копулятивної функції. Різноманітні форми сексуальної поведінки. Сезонний характер прояви сексуальної поведінки. Різні форми залицяння в тваринному світі. Сенсорні модальності передачі сигналів в тваринному світі.

Література [6]

Тема 9. Харчова поведінка.

Харчова поведінка як форма поведінки у тварин. Способи виконання процесу обміну речовин, що призводить до виникнення харчової поведінки. Процес пошуку їжі, її основні компоненти та особливості протікання в різних типів тварин. Поняття суворої спеціалізації щодо їжі в тваринному світі.

Література [6]

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												Форма контролю
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р			л	п	лаб	інд	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Особливості функціонування психіки тварин													
Тема 1. Еволюція психіки. Форми індивідуальної поведінки тварин.	14	2	2			10	12		2			10	У
Тема 2. Генетика поведінки.	14	2	2			10	14	2				12	У
Тема 3. Безумовні рефлекс та інстинкти	14	2	2			10	17	2	2			13	У
Тема 4. Елементарна розумова діяльність	18	2	4			12	11					11	ПК. КР
Разом за 1 модулем	60	8	10			42	54	4	4			46	
Тема 5. Імпринтинг	11	2	2			7	12					12	У
Тема 6. Навчання	10	2	2			6	11					11	У
Тема 7. Поведінка тварин у групі	14	4	2			8	18	2	2			14	У
Тема 8. Сексуальна поведінка	12	2	2			8	14		2			12	У
Тема 9. Харчова поведінка	13	2	4			7	11					11	ПК. КР
Разом за змістовим модулем	60	12	12			36	66	2	4			60	
Усього годин	120	20	22			78	120	6	8			106	

Форми контролю: усне опитування – У
 контрольні роботи – КР
 перевірка конспектів – ПК
 тестування – Т
 колоквіум – К

інші - _____

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів
		Денна форма	Заочна форма	
1	Тема 1. Еволюція психіки. Форми індивідуальної поведінки тварин.	2	2	-
2	Тема 2. Генетика поведінки.	2	-	-
3	Тема 3. Безумовні рефлекс та інстинкти	2	2	-
4	Тема 4. Елементарна розумова діяльність.	2	-	-
5	Тема 5. Імпринтинг.	2	-	-
6	Тема 6. Навчання.	2	-	-
7	Тема 7. Поведінка тварин у групі.	4	2	-
8	Тема 8. Сексуальна поведінка.	2	2	-
9	Тема 9. Харчова поведінка.	2	-	-
	Усього годин	26	8	-

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів
		Денна форма	Заочна форма	
1	Порівняльний аналіз сенсорної та перцептивної психіки	4	-	3
2	Елементарна розумова діяльність тварин	2	2	3
3	Безумовні рефлекс та їх особливості	4	2	3
4	Порівняльний аналіз емоційного резонансу тварин і емпатії людей	4	-	3
5	Порівняльний аналіз ієрархічних відносин в угрупованнях тварин і людей	2	-	3
6	Поведінка у стресовій ситуації та її генетична зумовленість	2	-	3
7	Терморегуляція та сезонні міграції тварин	4	7	3
8	Механізм навчання	2	-	3
9	Генетична зумовленість поведінки тварин і людей	4	-	3
10	Різні стратегії харчування та маніпулювання з їжею	2	-	3
11	Сенсорна депривація та її наслідки у тварин і людей	4	-	3
12	Імпринтинг та його характерні ознаки	2	-	3
	Усього годин	36	6	36

8. Теми практичних занять (не передбачено)

9. Теми лабораторних занять (не передбачено)

10. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів
		Денна форма	Заочна форма	
1	Підтримка чистоти тіла та її зв'язок із сталістю території	10	10	1
2	Порівняльний аналіз ставлення до "своїх" території у тварин і людей	10	12	2
3	Генетична зумовленість поведінки тварин і людей	10	13	2
4	Особливості реалізації інстинктів у поведінці тварин і людей	12	11	2
5	Роль емоцій у визначенні поведінки тварин і людей	7	12	2
6	Чутливі періоди імпринтування	6	11	2
7	Порівняльний аналіз ролі імпринтингу в успішній соціалізації тварин і людей	8	14	2
8	Порівняльний аналіз кінестетичного навчання тварин і людей	8	12	1
9	Порівняльний аналіз умовних рефлексів тварин і людей	7	11	2
	Усього годин	78	106	24

11. Методи навчання:

Загальні:

- **Словесні** методи навчання: евристична бесіда; акроматичне пояснення (індукція, дедукція, традиція), розповідь, лекція, інструктаж, робота з підручником.
- **Наочні** методи навчання: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.
- **Практичні** методи навчання: вправи, практичні й дослідні роботи.
- **Активні** методи навчання: сократівська бесіда, дискусія, кейс-стаді (метод ситуацій).
- **Методи інформаційно-телекомунікаційних технологій:** LMS (Learning Management System) програмні додатки для адміністрування навчальних курсів в рамках дистанційного навчання (Classroom, Prometheus, Quizlet, Udemy, EdX, Coursera, Brainly, Khan Academy, CK-12). WhatsApp, Viber, Telegram.

За характером пізнавальної діяльності:

- *пояснювально-ілюстративний* (інформаційно-рецептивний) метод: викладач організує сприймання та усвідомлення учнями інформації, а студенти здійснюють сприймання (рецепцію), осмислення і запам'ятовування її;
- *репродуктивний*: викладач дає завдання, у процесі виконання якого студенти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;
- *проблемного виконання*: викладач формулює проблему і вирішує її, студенти стежать за ходом творчого пошуку (студентам подається своєрідний еталон творчого мислення);
- *частково-пошуковий* (евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють студенти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності студентів);
- *дослідницький*: викладач ставить перед студентами проблему, і ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, прилади, матеріали тощо.

Методи навчання відповідно до програмних результатів:

ПРН 1 – навчальна дискусія; робота в малих групах, «займи позицію»;

ПРН 2 - лекція, навчальна дискусія, інструктаж; індивідуальні роботи, метод проектів; «коло ідей», «акваріум», «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію», «навчаючись-учусь»; презентація;

ПРН 9 – лекція, проблемне навчання, портфоліо; робота в малих групах; демонстрація, презентація;

ПРН 10 – індивідуальні роботи, метод проектів; «коло ідей», «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію», рольова гра, імітація, «ток-шоу»;

ПРН 11 - дерево рішень, асоціативний куш, таблиця «З-Х-Д», тричастинний щоденник, есе;

П

Н

Н

Н

1 12. Методи контролю

2 – оцінка вирішення типових завдань;

6 – письмові контрольні роботи;

– усне опитування під час занять;

метод проектів; моделювання; «коло ідей», дискусія; проблемний виклад; дослідницький; оцінка рефератів по окремих розділах дисципліни з використанням монографічної і «коло ідей», «акваріум», «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію», «навчаючись-учусь», «мікрофон», рольова гра, імітація, «ажурна пилка», «ток-шоу».

періодичної літератури, дистанційний контроль;

– залік.

13. Розподіл балів, які отримують студенти. Залік

Поточне оцінювання та самостійна робота									Підсумковий тест (екзамен)	Сума балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	40	100
Поточний контроль										
4	4	4	4	4	4	4	4	4		
Контроль самостійної роботи										
2	3	2	3	3	3	3	2	3		

14. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
83–89	B	добре	
75–82	C		
68–74	D	задовільно	
60–67	E		

35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ І ВМІНЬ:

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	90–100	A

ставиться, якщо студент:

- ґрунтовно і повно відтворює вивчений матеріал;
- виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно складені;
- викладає матеріал послідовно і правильно з точки зору норм літературної мови.
- вміє застосовувати його для вирішення конкретних професійних завдань.

Оцінка «відмінно» виставляється студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних понять дисципліни і професії, яку вони набувають, виявили творчі здібності і використовують їх при вивченні навчально-програмного матеріалу. Відмінному рівню відповідає правильна й вичерпна відповідь на поставлене питання, в якій студент показав усебічне системне знання програмного матеріалу; засвоєння основної та додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами, вивчення яких передбачено програмами дисциплін; уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Добре	83–89	B
	75–82	C

ставиться, якщо студент дає відповідь, що задовольняє тим же вимогам, що й оцінка “5”, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауваження викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і мовленнєвому оформленні.

Оцінка «дуже добре» (83–89 балів, B) – вище середнього рівня з кількома помилками – виставляється студентам, які повністю опанували навчально-програмний матеріал, успішно виконали завдання, передбачені програмою, засвоїли основну літературу, яка рекомендована програмою. Оцінка «добре» виставляється студентам, які показують систематичний характер знань з дисципліни і вміють самостійно поповнювати свої знання протягом всього навчання;

Оцінка «добре» (75–82 бали, C) – виставляється студентам, які опанували навчально-програмний матеріал, успішно виконали завдання, передбачені програмою, засвоїли основну літературу, яка рекомендована програмою; таким чином, робота студентами виконана, але з певною кількістю помилок.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	68–74	D
	60–67	E

ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень даної теми, але:

- відтворює матеріал не досить повно і допускає помилки у формулюванні правил;
- не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів;

- відтворює матеріал непослідовно і допускає помилки в мовленнєвому оформленні.

Оцінка «задовільно» (68–74 бали, D) – виставляється студентам, які знають основний навчально-програмний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, виконують завдання непогано, але зі значною кількістю помилок, ознайомлені з основною літературою, яка рекомендована програмою. Задовільному рівню відповідає у цілому правильна відповідь на поставлене запитання (завдання), якщо студент показав достатній рівень знань з основного програмного матеріалу, але не спромігся переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарата, показав недостатні знання літературних джерел. Оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили на екзамені помилки при виконанні екзаменаційних завдань, але під керівництвом викладача вони знаходять шляхи їх подолання.

Оцінка «достатньо» (60–67 балів, E) – виставляється студентам, які знають основний навчально-програмний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Незадовільно з можливістю повторного складання	35–59	FX
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	0–34	F

ставиться, якщо студент виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу відповідно розділу, допускає у формулюванні правил помилки, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал.

Форми поточного та підсумкового контролю успішності навчання

Форми поточного контролю: усне опитування, письмове опитування.

Форма підсумкового контролю: залік.

16. Завдання для заліку

Залік з дисципліни включає виконання студентами індивідуальної роботи. Індивідуальна робота студентів полягає у виконанні індивідуального пошукового творчого завдання та складається з наступних етапів:

- обрання однієї із запропонованих тем;
- теоретичне опрацювання теми через збір, конспектування та анотування наукової літератури;
- аналіз зібраних наукових джерел;
- написання творчого звіту про ступінь розробки даної проблеми в сучасній психологічній теорії та практиці у вигляді наукових тез;
- захист звіту.

17. Питання на залік

1. Об'єкт і предмет вивчення зоопсихології.
2. Основні розділи зоопсихології.
3. Коротка історія зоопсихології.
4. Зоопсихологічні дослідження в Україні.
5. Методи дослідження в зоопсихології.
6. Проблема інстинкту.
7. Інстинктивна поведінка.
8. Фактори інстинктивного поведінки.

9. Таксиси.
10. Навчання тварин. Класифікація форм навчання.
11. Навичка.
12. Дресирування. Стадії дресирування.
13. Навчені і спілкування. Наслідування.
14. Проблема мотивації поведінки у тварин. Мотиваційні системи.
15. Проблема онтогенезу поведінки.
16. Розвиток психічної діяльності в пренатальному періоді.
17. Порівняльний огляд розвитку рухової активності зародків.
18. Пренатальний розвиток сенсорних здібностей і елементів спілкування.
19. Ембріогенез і розвиток психічного відображення.
20. Особливості постнатального розвитку поведінки тварин.
21. Інстинктивна поведінка в ранньому післяпологовому періоді.
22. Ранній досвід (набутих компоненти поведінки).
23. Короткочасна пам'ять тварини.
24. Формування спілкування в ранньому післяпологовому періоді у різних груп тварин.
25. Формування спілкування в іграх тварин.
26. Пізнавальна функція ігрової активності тварин.
27. Загальна характеристика еволюції психіки.
28. Елементарна сенсорна психіка. Нижчий рівень психічного розвитку.
29. Загальна характеристика психічної активності найпростіших.
30. Вищий рівень розвитку елементарної сенсорної психіки.
31. Органи почуттів і сенсорні здібності нижчих багатоклітинних безхребетних.
32. Загальна характеристика моторної активності нижчих багатоклітинних безхребетних.
33. Зачатки вищих форм поведінки у нижчих безхребетних.
34. Перцептивна психіка. Характеристика Н.С. тварин, що мають нижчий рівень розвитку перцептивної психіки.
35. Характеристика моторної активності тварин з нижчим рівнем розвитку перцептивної психіки (на прикладі комах).
36. Інстинкт і навчання в поведінці комах.
37. Спілкування, групове і територіальне поведінку тварин з нижчим рівнем розвитку перцептивної психіки.
38. Вищий рівень перцептивної психіки.
39. Характеристика рухових здібностей вищих хребетних.
40. Спілкування у вищих хребетних.
41. Інтелект тварин. Передумови і елементи інтелектуальної поведінки тварин.
42. Критерії інтелектуальної поведінки.
43. Форми мислення людиноподібних мавп по Ладигіна-Котс.
44. Біологічна обмеженість інтелекту тварин. Загальна характеристика порівняльної психології.
45. Аналіз теорій, що описують поведінку тварин і людини.
46. Групове поведінка мавп і проблема зародження людського спілкування.
47. Мова сучасних мавп і його відмінність від мови.

18. Методичне забезпечення

1. навчальна програма дисципліни;
2. робоча навчальна програма дисципліни;
3. залікові матеріали;
4. конспекти лекцій;
5. інформаційно-методичне забезпечення практичних та семінарських занять.
6. інформаційно-методичне забезпечення самостійної роботи студентів.

19. Рекомендована література

Основна:

1. Губко О.Т. Основи зоопсихології: Навч. Посібник / За ред. С.І. Болтівця. - К.: Світогляд, 2016. - 388 с.
2. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Теоретичний курс. [текст] навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
3. Коляденко Н. В. Зоопсихологія та порівняльна психологія: підручник / Н. В. Коляденко. — Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2019. — 508 с.
4. Москалець В. П. Зоопсихологія і порівняльна психологія: Підручник. Вид. 2-ге, переробл., доповн. – Київ: Ліра-К, 2020. – 204 с.
5. Москалець В. П. Зоопсихологія і порівняльна психологія: Підручник. – Київ: «Центр учбової літератури», 2014. – 198 с.
6. Іванова О. В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. - Київ : Центр учбов. літ., 2018. - 184 с

Допоміжна:

1. Калюжна Є.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: навчальний посібник. - Київ: ІПК ДСЗУ, 2019. 136 с.
2. Козлова О.А. Соціальна психологія особистості та спілкування : практикум для студентів спеціальності 6.030101 «Соціологія» / О.А. Козлова – Харків : НТУ «ХПІ», 2017. – 172 с.
3. Никольская, А. В. Зоопсихология и межвидовая психология / А.В. Никольская. - М.: Э
к
с
м
о